

શ્રાવકના બાર વ્રતની ટીપ

ચત્તારિ પરમગાણિ, દુહ્મહાણિ ય જતૂણો ।

માણુસત્ત સુદ્ધ સદ્ધા, સજમમ્મિ ય વીરિય ॥૧॥

સમ્યક્ત્વ

૧—અઢાર દુષણ રહિત શ્રી તીર્થંકર ભગવાન-દેવલી ભગવાનને જ દેવાધિદેવ તરીકે માનવા

હુંમેથા પ્રતિભાણ, સિદ્ધચક્રણ કે પ્રભુની છબીના દર્શન કરવા, અગર તે યોગ ન બને તો ત્રિદ્વગિરિ કે સ્ત્રીમધરસ્વામી ભગવાનની સામે દર્શન વદન કરવા ભૂલી જવાય તો એક વખતની ભૂલ બહલ લડારમા () નાખવો, અતરાય, સૂતડ, માદગી કે મુસાફરીમા જયણા

મહિનામા () દિવસ પૂજા કરવી જ હગ્માલ તીર્થ-યાત્રા () કરવી ન થાય તો રૂપેયા () લડારમા નાખવા અથવા તીર્થસ્થળે મોકલવા.

બીજા અઢાર દુષણવાળા દેવોને તરણુતારણુહાર તરીકે માનવા નહીં શીતલા, ગાય, તુલસી, સમુદ્રપૂજન, તાબૂત, હોળી વિગેરેને માનવા નહી

શાસનદેવ, શાસનદેવીઓ, જ્ઞાનાદિના અધિષ્ઠાયક દેવ દેવીઓ, મણિવદ્ર, કુલદેવ, સન્સવતી, વહીપૂજન-લક્ષ્મીપૂજન અને ગુરૂએ આપેલ મન્ત્રજાપની જયણા છે

૨-વીનરાગની આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તના શુદ્ધ માર્ગ પ્રરૂપક અને કચનકામીનીના ત્યાગી મુનિરાજને સાચા શુદ્ધ તરીકે માનવા

ખીલ્લ ધર્મના શુદ્ધ્યોને ધર્મશુદ્ધ તરીકે માનવા નહીં. શરમ દાક્ષિણ્યતા કે સસાર વ્યવહારને અગે તેને નમસ્કાર કરવાની જયણા, માસ્તર કે કળાશિક્ષક વિગેરેને પ્રજ્ઞામની જયણા, અને ધાર્મિક શિક્ષક ગોરજી કે જૈન લેખધારીના અકાર વિગેરેની જયણા

૩-કેવલી ભગવાને પ્રરૂપેવ ધર્મને શુદ્ધ ધર્મ તરીકે માનવો હું મેશા નવકારવાળી () ગણવી.

દરમાવ શ્રાવકજ્ઞેનમા રૂપેયા () વાપરવા, જેનો ઉપયોગ સાતે ક્ષેત્રમાં પણ કરી શકીશ આ રકમ સઘ-જમણુ તીર્થયોજન વિગેરેમા પણ આપી શકાય

દર મહિને નવકારશી પચ્ચકખાણુ () કરવા

દર મહિને ચોવિહાર () કરવા

દર મહિને તેવિહાર () કરવા

દર મહિને દુવિહાર- () કરવા

મિથ્યાત્વીના ઉત્સવો, પ્રાણણુલોજન, શાદ વિગેરેન માનવા નહીં દાક્ષિણ્યતા આદિથી કઈ કરવું પડે તેની જયણા દેવ, શુદ્ધ અને ધર્મના સોગન ખાવા નહીં

આ મતમા ૬ અપવાદ (છીડી) અને ૪ આગારની જયણા છે

- (૧) ગાનનો હુકમ.
- (૨) પથની મજતાઈ
- (૩) બળાનની બળજેરી
- (૪) દેવ આદિનો ઉપદ્રવ
- (૫) શુદ્ધ તથા વડિલોની આજ્ઞા તથા
- (૬) જીવન નિર્વાહના કારણે જયણા છે

૪-આગાર —

- (૧) ખ્યાલ દેવ ધર્મ જાય.
- (૨) કિનાવળથી ભૂલ ધર્મ જાય
- (૩) મોટા લાભ માટે છુટ લેવી પડે
- (૪) બેભાનપણથી કે પરવશતાથી શુદ્ધ માધ ચાલી જાય, તે જયણા છે

— પાંચ અતિચાર જાણવા અને ટાળવા —

- ૧ શકા—તીર્થડરના વચનમા શકા ડરવી નહી
- ૨ આજ્ઞા—બીજા ધર્મોની બહાર સારી દેખાતી વાતોમાં લોભાઈને તે ધર્મને સાચો માનવો નહી.
- ૩ વિચિકિત્સા—ધર્મક્રિયા કે તપના ફળ વિષે ગદા રાખવી નહી, સાધુજીના વ્યવહારમા સૂઝ કરવી નહી, લોકિકને સારૂ ગણી ત્યાગમાર્ગને વખોડવો નહી
- ૪ મિથ્યાત્વીની પ્રથ સા—મિથ્યાત્વીના ઐહિક મુખ આપનાર ઉપદેશ, ક્રિયા કે વ્યવહારને વખાણવા નહી

૫ મિથ્યાત્વીનો વધુ પડતો પરિચય રાખવો નહીં, સમ્યક્-
ત્વથી પાડી નાખે એટલી હદ સુધી મિથ્યાત્વી ઉપર
વિશ્વામ મુકવો નહીં

૧-મૃત્યુભ્રાણાતિપાત વિરમણ (મોટી હિ સાનો ત્યાગ)

વિનાશકારણ નિરપરાધિ કોઈ પણ ત્રસ જીવને સંકપ
પૂર્વક મારવો નહીં, મરાવવો નહીં

શિખરનો ત્યાગ પ્રાણીઓના આકારના રમડડા
ખાવાનો ત્યાગ

મૃતલોજન (દારો), ખાતલોજન, વાસ્તુલોજનનો ત્યાગ

પોતાના () કુટુંબ અને ધર્મ માટે જયણા

બીજાની સાથે એક યાત્રીમા જમવું નહીં બાળ-

ખવ્યાની જયણા

છોકરા-છોકરીઓના નાક કાન વિધાવવાની જયણા,
ઓપરેશનની જયણા

— પાચ અતિચાર જાણના અને ટાળના —

૧ વધ—કોઈનો વધ કરવો કે કોઈને પ્રાણનો નાશ થાય
તેવું મારવું નહીં

૨ બાધન—બાળક, પશુ વિગેરેને મજબુત બાધવા નહીં

૩ છનિચે—કોઈના આમડા કે અગોપાગ કાપવા નહીં

૪ અતિમાર—મનુર પશુ કે વાહનપર વધુ ભાર લાદવો નહીં

૫ ભાગપાણી વિચેદ—મનુષ્ય, પશુ વિગેરેને લોજન-
પાણીનો અતરાય કરવો નહીં તેના બ વાપીવાનો ટાઈમ
વટાવવો નહીં આ મનમા ૬ કોટિ પરચકળાણુ, ૬ અપ
વાદ, ૪ આમાર છે

૨-સ્થૂલ મૃષાવાદ વિરમણુ (પાય મોટા જુઠાણુનો ત્યાગ)

૧ કન્યાલિક—છોડરા છોકરી, દામ દામી વિગેરે કોઈ પણ મનુષ્યના ૩૫ ઉમર ગુણ કે આદત વિગેરે બાબતમાં જુઠું બોલવું નહીં કોઈ મલાઈ માંગે તો તેને સાફ સાફ કહી દેવું કે—“ભાઈ આમા તો તમારે જીદગી નિભાવવાની છે માટે ઉચિત લાગે તેમ કરો” પણ જુઠું કંઈ કહેવું નહીં

૨ પશુઅલિક—ચોપગા જાનવરની ઉમર દુધ વેતર કે આદત વિગેરે બાબતમાં જુઠું બોલવું નહીં

૩ ભૂમ્યલિક—જમીન તથા મકાનની બાબતમાં જુઠું બોલવું નહીં પોતાની જમીન કે મકાનના કેસમાં પણ સામાને ગુઠમાની પહોચાડવા ખાતર જુઠું બોલવું નહીં

૪ થાપણુ—કોઈની થાપણુ જોળવવી નહીં

૫ કુટસાક્ષી—જુઠી સાક્ષી પુરવી નહીં

હિતજુદ્ધિથી કે બીજાને મોતથી બચાવવા માટે જોડું બોલવું પડે તો જ્યહા આવેશમાં કે આજીવિકા માટે જ્યહા

— પાય અનિવાર જાળના અને ટાળવા —

૧ સહસાર્કા—ઉનાવગીયા સ્વભાવથી વગર નિચારે બોલવું, ગાળ દેવી, જલક દેવું કે માર્મિક પચન કાઢવું નહીં

૨ ગ્દુમ્યવાત—બીજાની ખાનગી વાત જાહેર કરવી નહીં, ખાનગી વાત જાણીને તે વડે સામાને ડગવવો નહીં, છુપી પોલીસનું કામ કરવું નહીં

૩ દારમત્રણેદ—પોતાના સગા સબધીઓએ નાદાનપણમાં કરેલી ભૂલને બીજાની પાને કહેવી નહીં

૪ મૃપાઉપદેશ—અહા જનીને જીજ્ઞાસે સસારની વાનો
સમજાવવી નહી, પાપ માર્ગ જતાવનો નહી, ખોટી
સલાહ દેવી નહી, કોઈને ધર્મથી પાડવો નહી વિગેરે
૫ કૂટલેખ—ખોટા દસ્તાવેજ સટી કે ચોપડા જનાવવા નહી
આ વતમા ૬ દોષ્ટિ પરચરખાણુ ૬ અપનાદ ૮ આગાર છે

૩-સ્વૂલ એદત્તાદાન વિરમણ (મોટી ચોરીનો ત્યાગ)

૧-જીભની ગાંઠ ખોલવી, ખીસુ લપલુ, તાણુ તોડલુ,
શીત ફોડવી, ઉચાપત કરવી, લુટલું, ચોરીનો માલ મથરવો,
સુગીરની મીલકત ચોખાવવી વિગેરે ચોરીનો ત્યાગ

૨-જુઠા તોલા માપાની ગળક, વસ્તુની લેગસંગ,
હિસાબની ગણક વિગેરેનો ત્યાગ જૂલચુક થાય તો જાણુ
થતા ખુલાસો કરી દેવો

૩-લાચ લેવી નહી, લાચ દેવી નહી

૪-વારસાનો અઘટો પડે એવી પારકાની છુપી નકમને
થાયણુ રાખવી નહી અને લદાય રાખી હોય તો દેનાર
માલીફની મરજી પમાણુ કરણુ છેવટે ધર્માદામા વાપરી
નાખવી તેમા પોતાનું નામ આપણુ પડે તો તેની જયણુ

૫-ધર્માદામા ખોલેલી રકમ સાલભરમા જે પહેલેથી
વધારે મુદન ગણવામા આવે તો તે મુદતમા આપી દેવી
સંયોગવશ અનુકુળતાએ આપવાની જયણુ

૬-દેવ, શુર, ધર્મ, માતા કે પિતાથી ઠગાર્ક કરવી
નહી સસુદાયના હિત માટે વાત છુપાવવાની જયણુ

૭-રાજદંડ થાય તેવી ઇન્કમટેક્સ, સુપરટેક્સ, ગ્યુનિસિ-
પલટેક્સ, જકાત, લાઈસન્સ, રેલ્વે નૂર, ટીકીટ, પાસ કે રેલ
નિંગ વિગેરે ચોગી કરવી નહી

કાયદાની અજ્ઞાનતાથી કંઈ થાય તેની જ્યણા
હુવે પછી નવા કાયદા બને તે જાણતમા જ્યણા
અજ્ઞાનતા, આજીવિત કે ધર્મના કારણે ભૂલ વાચ
તેની જ્યણા.

— પાચ અનિચાર જાણવા અને ટાળવા —

- ૧ ચોરીનો માલ લેવો નહી
- ૨ ચોરીનો ધધો શીખવાડવો નહી, સલાહ દેવી નહી
- ૩ વસ્તુમા લેજસેજ કરવી નહી
- ૪ રાજ વિરુદ્ધ ચોરી કરવી નહી
- ૫ ખોટા માપા ખોટા તોલા રાખવા નહી, ખોટા સીકા
પાડવા નહી

આ મતમા ૬ ડોટિ પચ્ચદ્ધખાણુ, ૬ અપવાદ, ૪ આગાર છે

૪-સ્થૂલ મૈથુન વિરમણુ (સ્વ દારા સતોપ)

ધારણા પ્રમાણે શરીરથી શિયલ પાળવુ

૧-પોતાની પત્ની મિવાય બીજી દરેક સ્ત્રીઓનો ત્યાગ

૨-સદ્ધિ વિરુદ્ધ કર્મ આદિનો ત્યાગ.

૩-તીર્થસ્થાનમા શિયળ પાળવુ

૪-૬ અઠ્ઠાઈઓમા તથા ૨, ૫, ૮, ૧૧, ૧૪, ૧૫ તિથિ
ઓમા શિયળ પાળવુ

૧—ગીગના સગાર્ક, લગ્ન, શ્રીમત, છૂટી, વેશ્યાનાય કે
 વિધવા વિવાહમાં સામેન થવું નહી
 કુટુંબ, શાંતિ અને મિત્રોમાં જયણા, પીરસણું
 લેવાની જયણા.
 સામાન્ય સ્પર્શ તથા સ્વપ્નદોષની જયણા ;

— પાંચ અનિવાર્ય જાણવા અને ટાળવા —

- ૧ અપરિગ્રહિતાગમન—વેશ્યા, વિધવા અને કન્યાનો ત્યાગ
- ૨ ઈત્વર પરિગ્રહિતાગમન—વારી સુકરર કરી હોય તેમાં
 ગડગડ કરવી નહી
- ૩ અનગકીકા—ખાધીના દિવસે છુટ લેવી નહી, સુમ્મન
 વિગેરેનો ત્યાગ.
- ૪ પર વિવાહકરણ—પાણી છોકરીને ૩ યાદાન દેવું નહી,
 વિધવા વિવાહનો ત્યાગ
- ૫ તીમાનુસાગ—ગાદું જખવું નહી, ઈરાદાપૂર્વક કામોત્તેજના
 ઠરવી નહી

આમાં પહેલાના બે અતિચામનો તો ત્યાગ જ કરવો
સૂચના—આ નતમાં ૬ કોટિ ૩ કોટિ કે ૧ કોટિ પરચકખાણ
 છે, ૬ અપવાદ અને ૪ આગાર છે

૫—સ્વૃષ્ઠ પગિગ્રહ પરિમાણ (પરિગ્રહની મર્યાદા)

૧ થી ૭—ધન, ધાન્ય, જમીન, મકાન, ચાલી, સોનું
 જવાહીર વિગેરે મળીને કુલ () લાખ રૂપૈયા રાખવા
 જમીન, મકાન, દાગીના વિગેરે સ્થાવર મિલકતને
 ખરીદવામાં કે બનાવવામાં જે કિમ્મત લાગી હોય તે તેની

મૂળ રકમ ગણવી, તેમા ૨૫ ટકા ભાવ ઉતરી જાય તો ૧ વર્ષ પછી તે વખતના ચાલુ ભાવથી વસ્તુ વધારવાની કે બદલવાની જયણા, તેને સુધારવા સમારવાની જયણા, પરિ-
ગ્રહની રકમ એક બીજામા બદલવાની જયણા, લેણદેણમાં લેવાદેવાની જયણા, બક્ષીસની જયણા, પુત્રની કમાણીમા પિતૃધન તરીકે હકની જમણા.

આ પરિભાણથી વધુ ધન થાય તો ડોઇના નામ પર ચઢાવવું નહી, પણ બીજાને દાન કરવું, કે સારા કામમા વાપરવું.

૮ દ્વિપદ—દામ દાગી વેચાતા લેવા નહી.

૯ ચતુષ્પદ—ગાય ઘોડા વિગેરે જોલાદ સાથે ()

રાખવા, લેણ દેણમા આવે તો વેચના સુધી વધારે રાખવાની જયણા.

— પાંચ અનિચાર જાનુરા અને રાખવા —

૧ ધન ધાન્ય પ્રમાણાતિક્રમ—લેણ દેણ કે વ્યાપારમા વધુ રકમ રોડીને પરિભાણથી વધુ ગમ વવા દેની નહી.

૨ લેણવાન્તુ પ્ર૦—હદબધી મેડી માળા કે ભાવમા ગડબડ કરવી નહી.

૩ રોખ્યસ્વર્ણપ્ર૦—રૂપુ વિગેરેના તોલ વજન કે ભાવમા ગડબડ કરવી નહી.

૪ કુપદ પ્ર૦—રાચરચીલાના તોલ વજન કે ભાવમા ગડબડ કરવી નહી.

૫ દ્વિપદ ચતુષ્પદ પ્ર૦—પશુ વિગેરેના ગર્ભકાળ ગર્ભસખ્યા કે કુવ સખ્યામા જાણી જોઇને ગડબડ કરવી નહી.

આ નામ ૬ કોટિ પચ્ચકળાણુ ૬ અપવાદ ૪ આગાર છે.

૬-દિશા પરિભાષા (દિશાઓની મર્યાદા)

૧—ચારે બાજુ હિન્દુસ્તાન, પ્રમુદેશ, એશિયા, આફ્રિકા, આસ્ટ્રેલીયા, યુરોપ, અમેરિકા અને સમગ્ર ટાપુઓમા જળ સ્થળ કે આકાશમાર્ગે દ્વારા જવા આવવાની છુટ વધારે જલુ નહીં

૨—ઉપર ૨૦ કોશથી વધુ જલુ નહીં

૩—નીચે ૧૦ કોશથી વધુ જલુ નહીં

અજ્ઞાનતા, પરાધીનતા, અકસ્માત, દેવ મદદ, યાત્રાદિ ધર્મકાર્ય કે લબ્ધિ પ્રાપ્તિના કાન્ધે વિશેષ જવાય તેની જયણા.

— પાંચ અતિચાર જાણના અને રાખના —

૧ પરિભાણથી વધુ ઉપર જલુ નહિ

૨ પરિભાણથી વધુ નીચે જલુ નહિ

૩ પરિભાણથી વધુ ચારે બાજુ જલુ નહિ

૪ એક દિશાનું પરિભાણ બીજી દિશામા વધારવું નહિ

૫ દિશાના પરિભાણને ભૂલવું નહિ

આ પ્રતમા ૩ ઠોટિ પચ્ચકખાણુ ૬ અપવાદ
૪ આગાર ■

૭-ભોગોપભોગ વિરમણ

(ભોગ, ઉપભોગ અને વ્યાપારની મર્યાદા)

૧—આવીશ અલક્ષ્ય, રાત્રિભોજન, અવિત રમ અને અનન્તકાયનો ધારણા પ્રમાણે ત્યાગ

૨૨ અભિનય

૧-માસ—માસ માછલી ઈંડા, કોડલીનાં ઝોઈલિ.

૨-મધ—

૩-માખણ—દુધનું માખણ, દહીનું માખણ

૪-મદિ-૧—દારૂ, તાલી, સિંધી, ચડસ, ગાળ મદદ

[આમા આસવનો સમાવેશ થતો નથી]

૫ થી ૬—ઉંઘરો ઝલુળા પીપળો પીપર વડના ફળ

૧૦-ખરફ—ખરફ ફેક્ટરીનો આઈસ આઈસ્ક્રીમ કુલરી
ફ્રીજેટર મરીનનો ખરફ

૧૧-ઝેર—અગ્રીણ સોમલ વચ્છનાગ હરતાલ પોટાશિયમ
અને સાર્ફનાઈડ—

[આમા અણાહારી અગ્રીણ અને મારેલ સોમલ
વિગેજનો સમાવેશ થતો નથી]

૧૨-કરા—

૧૩-કાચી માટી—માટી, દત્તમજનમા વપરાતી માટી

૧૪-રીંગણા—રીંગણાની જાતિ ટમેટા

૧૫-ખડુળીજી—જેમા ગર્લ બુદો ન પડે તેટલા બીજ હોય
તે, જેમકે -પટોલ પ પોટા અછર ખસખસ

૧૬-ખોળો—ત્રણ દિવસ પછીના અથાણા રાયતા ચટણી લીંબુ
[આમા મુગ્ધો છુદો અને ચરણતનો સમાવેશ થતો નથી]

૧૭-વિદલ—કઠોળ કુમટિયા ગુવાર મેથી દાણા કે તેની લાજ
કાચા દુધ દહીં અને દાશ સાથે વિદળ થાય છે
મેળવીને ગરમ કરે તે પણ વિદલ છે

૧૮-તુચ્છકૃણ—જેમા ખાવાનું અલ્પ અને નાખી દેવાનું ઘણું
હોય તે, જેમકે—ચણી બોર જગડી બોર પીણું
પીચું ફાલસા

૧૯-અન્નાદ્યા કૃણ—જેને ડોઈ ન જોળખતું હોય તેવા
પાદડા તથા કૃણ

૨૦-રાત્રિભોજન—સમ્યક્ત્વ પ્રતમા લેખ્યા મુજબ ત્યાગ.

૨૧-ચલિત રસ—

વામી ભોજન, એક તારવાળી ઠાચી ચાસણીની ચીજ
વામી દુધ સ્વયં જામેલું દુધ, ફાટેલું દુધ, નવી પ્રસૂતિનું
દુધ, વિવાયતી દુધ, વામી માગે

બે રાત પછીનું દહીં, બે રાત પછીની છાશ, મેવા કે
વનસ્પતીનું બે રાત પછીનું રાયતું

સાજે છાશમા તરબોળ રાખેવ આઠ પહોર પછીના
ભાત, આઠ પછી ડેરી, ચોમાસામા ૧૫ દિવસ, ઉનાળામા
૨૦ દિવસ અને શિયાળામા ૩૦ દિવસ પછીના મીઠાઈ
ગાઠિયા દાગિયા વિગેરે

ફાગણ ચોમાસી અને અષાઢ ચોમાસીમા મેવા ભાજી
પાદડા

મીઠા લીબડો અળની ચોઈ અજમો નાગરવેવ ફાદીનો
કોયમીર મેવાવાળી મીઠાઈ મેવાવાળી ઠંડાઈ

[જદામ નાવીયેર સોપારી મગફળી અને કાળી ફાખનો
મેવામા સમાવેશ થતો નથી]

રૂપ રસ ગંધ કે સ્પર્શ બદલાઈ જતા ચારે આહારો

૨૨-ખત્રીશ અનન્તકાય—લીલી, સુક્રી

૧ સુરણકદ	૧૮ ચોરખતિ
૨ વજકદ	૧૯ લીલી-ગળો
૩ આદુ	(સુક્રી ગળો અણાહારી છે)
૪ બટાટો	૨૦ વામ-કારેલી
૫ હીરલીકદ	૨૧ લુણીની છાવ
૬ લસણ	૨૨ લુણી
૭ ગાજર	૨૩ ગિલોડા (?)
૮ લીલી (પશિનીકદ)	૨૪ અમૃતવેલ
૯ ગરમર	૨૬ વત્યુલાલાણ (?)
૧૦ ખીરમુઆકદ	૨૭ મુઅરવેવ
(કાળા વાળવાલા	૨૮ પાલક લાણ
નાના કદ, કસેડો)	૨૯ કોમલ આળલી
૧૧ થેગ	૩૦ રતાણ
૧૨ લીલી મોથ	૩૧ પીંડાણ
૧૩ મૂળા કદ	૩૨ કોમળ વનસ્પતિ
૧૪ કદ જાતિ	(કિસલય-અકુરા-દાળ)
૧૫ લીલો-કચુરો	-- વડેહાડ
૧૬ ચતાવરી	-- નેવાલ
૧૭ કુઆરપાઠા	

૨૨ અલખ્ય, શત્રિભોજન, ચલિતરમ અને ૩૨ અનન્ત કાયનો ઉપર પ્રમાણે યથાશક્તિ ત્યાગ

જ્યા જ્યા જ્યણા લખી છે તેની જ્યણા

અમણપણામા, દવામા કે લેળનેળમા જ્યણા

૨ લીલી વનસ્પતિમા () જાતિથી વધારે વન

સ્પતિ ભક્ષણનો ત્યાગ જેમા લીલા અનાજ મશાકા કઠોળ

શાકલાજી પાદડા કુલ રૂળ મેવા દાતણ અને ઓધધિનો
સમાવેશ થાય છે (બુઝો પરિશિષ્ટ) બીજી વનસ્પતિની
દવામાં જ્યણા, સુકવણીની જ્યણા

૩ ચોદનિયમ—જીદગી પર્યંત હુમેશા નીચે ચોદ
નિયમમાં લખેલ વસ્તુ વાપરવી, અને તેને સંક્ષેપમાં માટે
બની શકે તો હુમેશા સવારે ઉપરોક્ત ચોદ નિયમ ધારવા,
અને મક્ષેપમાં વા ખ્યાલ રાખવો

સચિત્ત દવ્યનિર્ગઈ ઘાળદ તથોલ વત્થ હુસુમેસુ ।

ગ્રાહણ મયણ તિલેગ્ગણ ઘમ દિસિ ન્હાણ મત્તેસુ ॥૧॥

- (૧) દ્રવ્ય (૨) વિગર્ધ (૩) તથોલ ને (૪) લોગ્ગન,
તેમ (૫) સચિત્તનુ માપ કરો
(૬) જ્ઞાન (૭) વિવેપન (૮) વમ્મ (૯) કુમુમ ને
(૧૦) જોડાની સખ્યા જ ધરો,
(૧૧) શબ્દા (૧૨) વાહન (૧૩) શીલ (૧૪) દિશાના,
ચોદ નિયમ નિતનિત મમરો

(૧ થી ૬) છ કાય પાળો (૧) અસિ (૨) મસિ (૩) કૃષિને
છ ડી વિરતિભાવ ધારો

(૧) દ્ર વ—મોટામાં જે નાખીએ તે દ્રવ્ય () નાપગવા
તેમાં પ્રશ, સળી, ખોતરણી, આગળી અણ્ણાહારી
દ્રવ્ય અને વાસણની છુટ

(૨) વિગર્ધ—૪ મોટી વિગ-માળણ, માગ, મદિરા અને
મધનો બાવીશ અલક્ષ્યમાં લખ્યા મુજબ ત્યાગ
૬ વિગર્ધ—૧ દુધ ૨ દહીં ૩ ઘી ૪ તેલ ૫ ગોળ

અને ૬ ડઝાવિગઈ માથી કોઈ પણ () વિગય કે
નીવિયાતાનો ત્યાગ કરવો

(૩) તબોલ—પાન, મોપારી, ચૂર્ણ મુખવાચ તોલા ()
વાપરવું, દ્રવ્ય () વાપરવા

(૪) લોજન—અનપાણી મળી ગેર () વાપરવું

(૫) સચિત્ત—કોઈ પણ જીવવાગી વસ્તુ () વાપરવી.

(૬) મ્તાન—() વાર, પાણી મણુ () વાપરવું.
ધર્મદાર્ય નિમિત્તે જયણા

(૭) વિલેપન—માટી, સાણુ, પાવડ, તેલ, કેસર, તિલક,
અત્તર, શુભાલ, દવા, ધૂપ વિગેરે ગેર () વાપરવું
ધર્મ નિમિત્તે જયણા

(૮) વચ્ચ—() તેમાં સામાયિક તથા પૂજાના વચ્ચની
છુટ, તથા લેજસેજમા ભૂલ થાય તેની જયણા

(૯) કુમુમ—પુજના હાર તોરા શુભછડી ગાદી તકિયા
વિગેરે મણુ ()

(૧૦) ઉપાનહ—જોડા ચ પલ ચાળડી મોબલ વિગેરે જોડ ()
વાપરવા, ખરીદીમા કે ભૂલથી પહેગાય તેની જયણા.

(૧૧) શય્યા—આનન ખાટ હિ ચકો ખાટલી ખુરશી બાકડા
ખાટ પાટલી સાદરી બજમ ગાદી તકિયા ઓશિકુ
ખિછાનુ પલગ કામળી વિગેરે () ચાલતા પગ
મુજાય તેની જયણા

(૧૨) વાહન—તરતા કરતા ઉડતા વાહન ()

(૧૩) પ્રદાયર્થ—ચોથા વ્રત પ્રમાણે (૧૪) દિયિ—છટ્ટા વ્રત પ્રમાણે

- (૧) પૃથ્વીકાય—ખાવા વાપરવામા ગે ()
- (૨) અગ્નિકાય—પીવા નહાવા ધોવામા મણુ ()
પાણીમા ચાલવાની માણી ભરવા જવાની તથા જાજર
પેશાબની જમણા, ધર્મ નિમિત્ત જમણા
- (૩) અમ્લિકાય—ચુલા, મગડી, બેટરી, જત્તી, ધુપધાણા
કુલ () ઘરના આમા દિવાસળી ખીડી નાટક-
સીનેમાની જત્તીઓ અને રમ્તાની જત્તીથી પત્ર
વાળીએ તો તે જત્તીનો પણ સમાવેશ થાય છે, પણ
પહેલાના દિનમે બનાવેવ ઝીંનેના ચુલાનો સમાવેશ
થતો નથી ઉત્સવ મહોત્સવમા જમણા
- (૪) વાયુકાય—વિજળો, પંખો, હિચકો, ચકડોલ, વાજુ,
પપ વિગેરે કુલ () વચ્ચથી પવન ખાવાની
જમણા, ખાટ પર બેસવાની જમણા
- (૫) વનસ્પતિકાય—ખાવામા () ભતિ,
વાપરવામા () ભતિ
- (૬) ત્રસકાય—પહેલા મત પ્રમાણે
- (૧) અસિ—કાપવાની ઘોચાની માવવાની ચીજે ()
- (૨) મપી—બ્યાપા, બવહારની દરેક ચીજે શાહી વિગેરે
()
- (૩) કૃષિ—બેતી અને રસોઇની દરેક ચીજે ()
એકેક દિવસના લેખે જાવજાવ યુધી ઉપર લખ્યાથી
વધુ વસ્તુઓ વાપરવી નહી

પંદરકર્માદાન-વ્યાપાર

૧-ધર્માલકર્મ—વ્યાપાર માટે અગારા લઠ્ઠી અને અશિઠારા વસ્તુઓ જનાવવી નહીં અને તેનો વ્યાપાર કરવો નહીં જેમકે-ચુનો કાલસા કલાર્ધ હોટલ કાર્મસી અને કારખાના વિગેરેનો ત્યાગ

૨-વનકર્મ—વ્યાપાર માટે ખેતર વાડી જાગીચા જનાવના નહીં, અને તેની ચીજોનો વ્યાપાર કરવો નહીં
લેણદેણમા આવેલી જમીનનો ઉપયોગ કરવાની જ્યણા

૩-સાડીકર્મ—વાહન, વાહનના સાધનો, ખેતીના સાધનો અને યત્ર વિગેરેનો વ્યાપાર કરવો નહીં

૪-ભાડીકર્મ—જમીન મકાન અને વાહનોને ભાડે આપવા નહીં, ભાડા માટે તેને વસાવવા નહીં, થોડા ભાડાથી રાખી વધારે ભાડુ ઉપજાવવું નહીં

૫-ફાડીકર્મ—વ્યાપારના હેતુએ સરોવર કુવા સુરંગ પાર્શ્વ વિગેરે જનાવવા નહીં, જમીન ખેડવી, મોતી વિધના વિગેરે વ્યાપાર કરવો નહીં

૬-દત્તકુવાણિજ્ય—દાત મોતિ કસ્તુરી રેશમ ચામડું વિગેરેના વ્યાપારનો ત્યાગ ઘરકામ માટે પણ શિકાગીઓ પાસે આ ચીજો મજાવવી નહીં

૭-લાળ કુવાણિજ્ય—લાળ ગુદર સાણુ ગળી ખાર અને લોઢાના વ્યાપારનો ત્યાગ

૮-રસ કુવાણિજ્ય—ચાર મોતી વિગર, છ વિગર, તેલો પ્રવાહી દવાઓના વ્યાપારનો ત્યાગ

૯-કેશ કુવાણિજ્ય—મનુષ્ય પશુ પક્ષિના વ્યાપારનો ત્યાગ
વરવિક્રય, ઠંન્ધાવિક્રય, છોકરો જોળે લેવાનો ત્યાગ

૧૦-વિપ કુવાણિજ્ય—નથાવાળી ચીજો, અસ્ર શસ્ર આગના
સાધનો, જેતીના સાધનો અને દરેક પ્રકારના ઝેરો
વિગેરેના વ્યાપારનો ત્યાગ, કામચાસ્ર મારણ ઉચ્ચાટન
વિગેરે વ્યાપારનો ત્યાગ

૧૧-યત્રપીલનકર્મ—દરેક જાતના મશીનો, સયાઓ, કે
જેનાથી અનાજ કપાસીયા અને તલ વિગેરે પીલાય તે
યત્રો બનાવવાનો કે ચલાવવાનો ત્યાગ
તૈયાર મીઠ, જીન, પ્રેસ કે તેના પ્રકારના મશીન લેવા
વેચવા નહીં

૧૨-નિર્લાઘનકર્મ—કોઈના અગોપાગ ડેવા, કાપવા, કામવા
કે આકવા નહીં, રોજ કે અનુકૂળાના કારણે જ્યલ્લા
પોતાના જાળબચ્ચા પશુ આદિને માટે જ્યલ્લા, દાક્ષિ
ણ્યતા કે નોકરીમા પારજાના ઝામની જ્યલ્લા

૧૩-દવ દાનકર્મ—કોઈ સ્થાને સ્વાર્થ કે ઈર્ષ્યાથી આગ
લગાડવી નહીં, રસોઈમા જ્યલ્લા. મુઠહાને દાગ દેવાની
જ્યલ્લા

૧૪-શોષણકર્મ—જલાશયોનુ પાણી શોષાવવું નહીં અનુ
કૂળાના કારણે જ્યલ્લા, પચ્ચમા સહયોગ દેવાની જ્યલ્લા,
ઘરના કુવા વિગેરેમા ઉવિન કરવાની જ્યલ્લા

૧૫-અસતી પોષણ—માછીમાર, કસાઈ, વાઘરી, કલાલ, ચોર,
જુગારી, વેચ્યા, કુતરા, હરણ, પક્ષિઓ વિગેરેને પોષવા
નહીં બક્ષિમમા જ્યલ્લા, કુટુંબહિત જીવદયા કે ધર્મ-
નિમિત્તે જ્યલ્લા

ઉપરના ૧૫ કર્મોદાનના વ્યાપારનો ત્યાગ છે
તેના ભાગીદારી દલાલી ઠેકો લેવા થાપપુ પટ્ટો લીલામ

વિમો લેવાનો ત્યાગ છે

શેર મટ્ટો વ્યાજ, લોટરી અને નોટરીનો ત્યાગ છે

જ્યણા—નિરૂપાયથી જે જે વ્યાપારની જ્યણા રાખી

છે તેની જ્યણા છે નોટરીની જ્યણા, ઘરકામ માટે
ખરીદવાની તથા મમારવાની જ્યણા

વધુ પડતું કે નકામું આવી જાય, નકામું ધમ્મ જાય કે
સેણદેણમા આવે તો તેને વેચવાની ખરીદવાની જ્યણા કુટુંબી
અને મિત્રોને દાક્ષિણ્યના આદિથી વેચવાની ખરીદવાની
જ્યણા ગજવ્યનકાર લેટ બક્ષિમ દાન અને ધર્મકાર્યમા જ્યણા
ઝીદાતાને સહાય દેવાની કુટુંબીઓને મલાહ દેવાની જ્યણા
અજ્ઞાનતામા અને ભેગભેગ દ્રવ્યમા જ્યણા છે

જે જે કર્મોદાનના વ્યાપારનો ત્યાગ કર્યો હોય તે
અજ્ઞાનતાથી ધમ્મ જાય તો તેની જ્યણા, જાણ્યા પછી તેનો
ત્યાગ કુર્યો

— ૨૦ અતિચાર અપાના અને દાળનાનો ખપ કરે —

- ૧-મચિત્ત આહાર ભક્ષણ— મચિત્ત ખાવું નહીં
- ૨-સચિત્ત પ્રતિબંધ ભક્ષણ— લેણસેણવાળું ખાવું નહીં
- ૩-અપદ્મવાહાન ભક્ષણ— કાચો આટો વિગેરે ખાવા નહીં
- ૪-દુષ્પદ્મવાહાન ભક્ષણ— ચોક વિગેરે ખાવા નહીં
- ૫-તુચ્છોપધિ ભક્ષણ— અસાર ફળો વિગેરે ખાવા નહીં
- ૬-૨૦ પદર કર્મોદાન આચરવા નહીં

આ મનમા ૮ કેટલે પચ્ચક્રખાણુ ૬ અપવાદ ૮ આગાર છે

૮-અનર્થદંડ વિરમણ વ્રત

જાની શકે તેટલા પ્રમાણમાં આર્તધ્યાન, રૌદ્રધ્યાન-
રાજ વિકથા, દેશ વિકથા, સ્ત્રી વિકથા, લોજન વિકથા, પાપો
પદ્દેશ અને હિંસક પ્રયોગોનો દોષ લગાડવો નહીં

હોમીપૂજન ઈલાજ ધૂળેટી દાડખાતું શૂગી કામી વધ
ચમ હોમ તાખૂત જલિદાન સતીદાહ જપ્તી વિધવા વિવાહ
વેશ્યા નાચ ચેન્ક રેસ સીનેમા સરકસ તમાસા શમતીલા
પ્રાણીચુદ્ધ અને આતસમાજી જોવાનો ત્યાગ

જળાશયોમા સર્વાંગ આનનો ત્યાગ,

સૂતક લોજન શ્રીમતલોજન પચમાસીલોજનનો ત્યાગ

વર્ષલગ્નમા નાટક () મીનેમા () સરકસ ()
અને રેસ () જોવાની જયણા કેળવણીના નાટક ધર્મના
નાટક શરીર મુધારવા માટે બ્યાયામ સ્નાન અને તીર્થસ્નાનની
જયણા પાણી છાણવાનો ઉપયોગ રાખવો અથવા જયણા,
પાણીમા ચાલવાની જયણા, રસ્તામા જતા આવતા તાણુત
વિગેરે ઉપ નજર પડે કે ઘર નીચે જોવામા આવે તેની
જયણા, રોતા બચ્ચાને શાન કરતા લઈ બેસાની જયણા

— પાચ અતિચારે જાખના અને દાખના —

૧-કેદર્પ કુચેદા—આખના મીચકારા, લમચેદા વિગેરે
કરવા નહી

૨-મોખર્પ—વાચાલપણું, સજધ વગરની વાત કહેવી નહી-

૩-લોમાતિરિક્ત—જરૂરીઆતથી વધુ ખાણુ પીણુ નહાણુ નહી

૪-કામ—કામમા જોલણુ નહી, વિષય કાચ ચેપનાર
વાતો કરવી નહી

૫-અધિકરણ દોષ—વધુ અમગજ રાખવા નહીં, અમગજનું
ગ્રોખથી દાન કરવું નહીં

આ વ્રતમા ૬ કોટિ પરચકળાણુ ૬ અપવાદ ૪ આગાર છે

૬-સામાયિક વ્રત

સાલબરમા ઓછામા ઓછા સામાયિક પ્રતિક્રમણુ બને
મગી () કરી આપવા, ગેમાદિક કારણે રહી જાય તો
ખીજા વર્ષે કરી આપવા, અને ત્યારે પણ ન થાય તો
આગાર મુકવો નહીં અનુકુળતાએ કરી આપવા

— પાચ અતિચાર જાણના અને ટાળના —

- ૧—મનના દુષ્પ્રણિધાનનો ત્યાગ
- ૨—વચનના દુષ્પ્રણિધાનનો ત્યાગ
- ૩—કાયાના દુષ્પ્રણિધાનનો ત્યાગ
- ૪—અનવચ્ચા—નિરાદર અપજતા અવ્યવચ્ચાનો ત્યાગ
- ૫—અનિવિહિન—સામાયિકનો ટાળમ તથા પાકને ભૂલી
જવા નહીં

આ વ્રતમા ૬ કોટિ પરચકળાણુ ૬ અપવાદ ૪ આગાર છે

૧૦-દેશાવગાશિક વ્રત

માસલગમા ઓછામા ઓછા () દેશાવગાશિક કરવા,
આસ રોગાદિ કારણે રહી જાય તો ખીજા વર્ષે અને ત્યારે
પણ ન થાય તો અનુકુળતાએ વધુ કરી આપના

આ વ્રતમા ૧૦ સામાયિક, તેમા પહેલાં છેલ્લા સામાયિકમા
પ્રતિક્રમણુ ઉપવાસ આજેવ કે એકાસણાનું પરચકળાણુ
સેન મર્યાદા અને ૧૪ નિયમો ધારવાના હોય છે

— પાત્ર અતિચાર જાણના અને રાખના —

- ૧—આણવણુ પ્રયોગ—મર્યાદા જાણાની વસ્તુ મંગાવનાની
યુક્તિનો ત્યાગ
 - ૨—ત્રેવણુ પ્રયોગ—વસ્તુને મર્યાદા જાણ મોટાણાની
યુક્તિનો ત્યાગ
 - ૩—શબ્દાનુપાત—જાણનાને જોવાવનાની યુક્તિનો ત્યાગ
 - ૪—રૂપાનુપાત—જાણવાગાને આવડુજ પડે એની યુક્તિ
અને તે યુક્તિની પ્રશસનો ત્યાગ
 - ૫—પુદ્ગલ પ્રદેશ—જોખને જોણના માટે કાકરા ફેંકવા
ઈચ્છા કરવો વિગેરેનો ત્યાગ
- આ મતમાં ૬ કોટી પચ્ચદશાણુ ૬ અપવાદ ૪ આ ૧૧ છે

૧૧-પોષધ તત

સાલસરમાં અં પહોરી કે ચાર પહોરી () પોષધ
કરવા, રોગાદિ કારણે રહી જાય તો જોખ વધે અને ત્યારે
પણ ન થાય તો અનુકૂળતાએ વધુ ઠગી આપવા

— પાત્ર અતિચાર જાણના અને રાખના —

- ૧—અપ્પડિલેહિય દુપ્પડિલેહિય સંજ્ઞા સંચાર ।
- ૨—અપમન્જિય દુપમન્જિય સંજ્ઞાસંચાર ।
- ૩—અપ્પડિલેહિય દુપ્પડિલેહિય ઉચ્ચાર પાસવણુભૂમિ
- ૪—અપમન્જિય દુપમન્જિય ઉચ્ચાર પાસવણુભૂમિ

૧-૪ રીતસર પડિલેહણુ અને પ્રમાર્જના નહીં કરેલ
શર્યા સંચારો માનની ભૂમિ અને અપડિયની ભૂમિ
વાપરવા નહીં

૫—વિધિ વિષસ્તિ-પારણાના દિવસના આન લોગને
લોગને વિચાર કરવો નહીં ૧૮ દુષ્ટ લગાડવા નહીં
આ પ્રતમા ૬—કોટિ પચ્ચણાણ ૬—અપવાદ ૪—આગાર છે

૧૨—અતિથિ સંવિભાગ પ્રત

સાલભગ્ના ઓછામાં ઓછો (૧) અતિથિ સંવિભાગ
કરી આપવો રોગાદિ ડારણે રહી જાય તો બીજા વર્ષે વધુ
કરી આપવો અને ત્યારે પણ ન થાય તો અનુકુળતાએ
કરી આપવો

આ પ્રતમા પૌષધ કરી પારણે એકાસણ ધારી મુનિને
પાત્રે દાન આપીને એકાસણ કરાય છે મુનિરાજ ન મળે
તો શ્રાવકને જમાડી કે શ્રાવક ભક્તિની રક્ષા ગાડીને પણ
જમાય છે તપ કે પૌષધ ન બને તો માત્ર મુનિરાજને
વહોરાવીને જમણુ એમ પણ કરાય છે

— પાંચ અતિચાર જાણના ટાળવા —

- ૧—જાણી જોઈને આહારને સચિત્તમા મુકી રાખવો નહીં
- ૨—જાણી જોઈને આહારને સચિત્તથી અડાડી રાખવો નહીં
- ૩—જાણી જોઈને આ વસ્તુ બીજાની છે એમ કહેવું નહીં
- ૪—દાનમા બેદરકારી માત્સર્ય કે ઈર્ષ્યા નાખવી નહીં,
- ૫, દુષ્ટ લગાડવા નહીં

૫—ગોચરીના ટાઈમ વિના મુનિરાજને આમત્રણ આપવું
અથવા ખાઈપીને મુનિરાજને આમત્રણ કરવું એવી
ભૂલ કરવી નહીં

આ પ્રતમા ૬—કોટિ પચ્ચણાણ ૬—અપવાદ ૪—આગાર છે

પરિશિષ્ટ () વનસ્પતિની નતિ (પ્રયાગ.)

અનાજ	ચિરિયા	કોઢિંગડા	મરચા	કોથમીર
ધઉં	મોઠ	ઠટોલા	મગી	મલગમી
ચોખા	અડક	નરમર	મૂળા	નલકા
જાર	ખડધાન	નલગોટા	મોગરી	ચણા
જવ	<u>કોઠોળ</u>	મલકા	મોગરા	ચણેલી
ખાજશી	અડક	ગીતેલા	મોરમ	ચા
મકાઈ	કુમટિયા	ટમેટા	લીંબુ	ટીકા
રાજગશી	કમળી	ટીટારા	રીંગળા	ડાંબી
ખુદ	ગુજાર	(ગીલોડા)	ચોકળાની	ડાંથી
વોડા	ચણા	ટેલમી	—ગીંગ	ઢક
અરેક	ગુજાર	(ટેલમી)	સરમવો	તુલમી
કિસારી	સુર	ડાગરચાક	સાગરી	તુબર
મહવો	મગ	ડાંગા	અમચુર	તાદલીંગો
કોઢવા	મેથી	તુરિયા	કાકમ	દાંતી
કાંગ	મક	તુળડી	<u>ભાઈ-યાન</u>	દુધડા
સાબુનાળા	ફણમી	દુધી	અજમો	નાગરવેલ
સરચા	ચાંગા	દોરી	અગવી	પાલક
તવ	વાસ	(ખગ્ગોડી)	અલગી	પાંદહી
અસખરુ	[ઓરીયા]	દોડકા	અરડુનો	પોઈ
બીંદી	વટાણા	પરવર	આવધાન	ફાદીનો
રાઈ	વાલોળ	પગાળા	અગીળ પાન	બીમડી
અજમો	માપડી "	પીપરડાંગી	આલકુવા	તેમણ
છર	<u>ગાંધ</u>	પોડા	આમલી	બરંગી
ધાણા	આલકુવ	ફૂટ	કવમ	બીંડાપાન
સુવા	કોળુ	પરડા	કડવી	મૂળા
કેર	કારેલા	[નાવળના]	કુઆર	મેથી
મળી	કાકડી	અમરદા	કુઆડ	ગાઈ
ભૂરટ	કુવડા	બીંડા	કુલકા	લીંબડો
ચંચિયા	કેરડા	ચિલાયતી લીંડા	કોળી	લુપી

વત્થુલા	ઠમરૂખ	કાલસા	ખુરમાની	વડવાઈ
અરસવ	કરમદા	ળીરાબ	ખારેક	વણુ
સલોયો	ઠમગકાકડી	ળીજોગ	ચીલગોબ	સાડો
સુઆ	કપામ	ળીલવ	[નિબ]	<u>ધુટક</u>
કેળા પત્રાલી	(છડવા)	ળોર નાના	ચારોળી	અળવી
ળદામ	કેળા	„ મોટા	જગ્દાલુ	—ગાડીયો
ખાખરો	ખરખુન્ન	મહુડા	તાલમખાના	અપ્રીણના
કુલ	[ચીલડા]	માગુસફળ	નાળીએર	—ઢોડા
આકો	[ટેટી]	(મિગાપુરી)	„ ડાલ	આવળ
આળો	શુદા નાના	મોસળી	પીસ્તા	આળલા
આળલી	„ મોટા	[મતરા]	ળદામ	આસન
ઠરઠના	ચીક	ગસખરી	લોચગીગ	(વજ)
—ડળી	જમરૂખ	ગમરૂળ	(મુગરૂળી)	આળલી
કામ	ળાળુ	રાયણુ	સોપારી	કડુ
ચુલાળ	ટીમરૂ	લીળુ	વરીયાળી	કરીયાતુ
ચ પો	ટી ઢોરા	લોકેટ	મુખવામ	કોઠ
દોડીકુલ	તરખૂચ	સફરજન	વિગેરે	ખેજર
કુલેવર	થોગરૂળ	(નામપતી)	<u>દાતણ</u>	ગળો
દાડમકુલ	(છડવા)	ચીતાફળ	આવળ	ળાયફળ
ખાનળકુલ	દાડમ	ચિગોડા	ઓણુ	ચણાનો ખાર
લીળટો કુલ	નારગી	મેતુર	કબોઈ	થોરફળ
<u>કેળ</u>	નાવફળ	<u>મેના</u>	ગળો	નઈકન્દ
અનનાસ	પ પોટા	અખરોટ	ચીલ	પોર
અમરૂદ	પપનસ	અ છર	તુવર	ખાવળ
અમૃતફળ	પીલુ	અ ગુર	નેતર	ખેડા
આળો	પીચુ	[દ્રાશ]	લીળગો	માજવો
આમળા	પોપઈયા	કાળુ	ખાવળ	મોથ
આમફળ	ફનમ	ખમુર	ખોગ	મેદી

વાસ	ઝાડ
શેરડી	વેણા
સુગંધીવાળો	
હરડા	
હીમેજ	
હરડે	
ગંધકના ફુલ	

અંબ અસદ્ય + ત્યાગ જાન જયણા
 કવાય રસની જયણા ઓપધલેપજમા જયણા
 સાધુ થઈએ તો શુદ્ધ આના પ્રમાણે જયણા

સ્વાદિમ દ્રવ્યો

હિંગાદ્ય ચુર્ણ, જાવત્રી, તમાલપત્ર, ખાવચી, વજ, કચુરો, અજમો, અજમોદ, આળે, ખેરવડી, મોય, ઠેા, ઠેાપત્ર, ચણીકખાળા, જેઠીમધ, ફુલિજર, સામોદ, હરડે, હરડા બેડા, આળવા, કાઠા નેલિયો, બીવવણ, કુમઠા, ખેર છાલ, ખાવલ છાલ, ખીજડાની છાલ, ધાનડીની છાલ, લી ખુના પાન, કપુરકંદ, પુરુરુ મુળ, જવાસાના મુળ, દમીસો, ત્રવીસો, ચન્દ્રકલ વિતમા સેક, છરૂ, પોહોરકનું મુળ, છુદાવીડં, વાયવડંગ, સુગંધીપાણી, કેમર, અસખસ

આણાહાગી દ્રવ્યો

- ૧ અગર—તૃષા, મૂર્છા હર કરનાર, શીતળ, અપ-માર અને વાઈ વગેરે માટે,
- ૨ અક્ષીણ—ગ્રાહી, થીડાશામક, બિઘ લાવનાર અને પરસેવો વાળનાર અક્ષીણ+ઢેશર-કેલેંગ
- ૩ આસધ (થોડાઆરાન)—ગ્રાહી, દમ, બિધરસ માટે પૌષ્ટિક-
- ૪ ઐળીઓ—રેચક, ઋતુ લાવનાર, જવરનાચક
- ૫ આકડાનુ પચાગ—વાતહર, રક્ત, વામક, ઉંટી કરનાર, પરસેવો વાળનાર
- ૬ અબર—વાયુહર, તરસ, મુજવણ, પગનો તોડ, રૂંદ કરનાર અને પૌષ્ટિક
- ૭ અતિવિપત્તી કળી—જવન્ન, ઠંડુ પૌષ્ટિક, ગ્રાહી
- ૮ ઈન્દ્રવરણાનુ મુળ—રેચક, અણર્ણુ, આમદોષ અને પિત્તનાશક
- ૯ ઉપલેટનુ લાકડું—વાતહર, તરસ તથા ઉલટી નાશ કરનાર, ઉષ્ણ
- ૧૦ કરેણની જડ—જવન્ન અને મન્તકશૂળ હરનાર
- ૧૧ ઠરીઆતુ—જવન્ન, સારક અને અરચિનાશક
- ૧૨ કસ્તુરી—અગનુ ખેચવુ, આચકી, વાયુ, તરસ, ઉંટી, અને શોષનાશક,
- ૧૩ કડુ—સાકર, પાચક અને જવન્ન
- ૧૪ કથેર નૂળ
- ૧૫ કુવાર—અપચો, અને ગુન્ન, રેચક પિત્તનાશક, ખરલવૃદ્ધિ નાશક

- ૧૬ કેશર—કઠરોગ, મસ્તકશૂળ, ઉઠ્ઠી, ચીતળ, ગ્તલક
પૌષ્ટિક
- ૧૭ કીઠરૂ—ઉષ્ણ, કફ ન, રક્તાતિસાર, જ્વરદન, સ્વેદલ
- ૧૮ કાથો—દાતમાથી આનતુ લોહી બધ કરનાર, અથલન,
ચીતળ
- ૧૯ કેરમુળ—રૂચીકાગ્ક, ગૂળદન અને વાતહર
- ૨૦ ખાગો—પેટના દુખાવા માટે
- ૨૧ ખેરસાગ—દક્ષિણમક, દાતને હિતાવહ, ઉપરસ શામક
- ૨૨ ખેનુ મુળ તથા જાન—રક્તશોધક
- ૨૩ શુગળ—વયઃપ્રાપ્ત, વાતહર અને શોથદન.
- ૨૪ ગળી—જ્વર ન, ગિનાગ, પિત્તશામક, મુત્રવ, તૃષા હાલે,
જમનાશક
- ૨૫ ગૌમુન—મુત્રવ, સારક મળાવરોધ, ઉરરોગ, રેચક,
આમલીના દર્દોમા ઉપયોગી
- ૨૬ ચિત્રકમુળ—ઉષ્ણ, પેટના દુખાવા માટે, દીપન, દલક,
પાચન, વાતહર
- ૨૭ ચિમેક—વાતહર, પૌષ્ટિક અને આળને હિતકારી
- ૨૮ ચીઠ—(તેલીઆ દેવનારતુ લાકડું)—મુત્રશોધક, મળાવરોધ,
આફરો, હેડકો મુર્છા અને વાયુહર, દીપન અને પાચક
- ૨૯ ચુનો—ગીજસ, અણુર્ણ
- X ૩૦, વાપચી ઠી—તૃષાહર, મુત્રજલ દુર કરનાર, પૌષ્ટિક
અને વાતરોગનાશક
- ૩૧ જરદો (તમાકુની જાત)—દક્ષિણમક, વાતાનુલોમન,
વાતહર
- ૩૨ જરખાર—મુત્રજલ ઉષ્ણ દીપન પાચન

૩૩ ઝેરી ગોટલી—

૩૪ ઝેરી નાળીએ—ચૈદિક, જવરદન, અપચો, ગાંડા, ચુકહર.

૩૫ દક્ષણાર—મુનલ ઋતુ લાવનાર, વેણ લાવનાર

૩૬ ડાલતુ મુળ—બસ્તીશૂળ ઉંટી વાતીહર, રડાન્તભજ, તૃપ્તિદા

૩૭ તગર—ઉંટી માટે

૩૮ તમાકુ (ગા) પથુ પટ વગની, ખાવાની અગર મુઘ-
વાની)—મ્નાયુશૈથીત્યદૃત, હીન્દીરીયા, દાત સજ્જડ થવા

૩૯ ત્રિકળા—મારક, પિત્તગામક, દાહક, તૃષ્ણા, મુજવણ
હુ કરનાર

૪૦ થોરતુ મુળ—ઉઘ દુર કરનાર, શુદ્ધ, અગ્નિલાહર

૪૧ હાંડમતી છાલ—ઉધરસ, કંદનાયક, પિત્તશામક, આહિ-

૪૨ ધમામો—ઉંટી, ઉધરસ, તાવ, દાહક, હેડકી હુ
કરનાર મુનલ

૪૩ નિર્મળી—મુનલ શૂળ, ગોળો નાશ કરનાર, રૂચિકર

૪૪ નર્કકદ—વાતિકર, સખત ઉંટી કરનાર, સપ વિધ
કાઢવા માટે

૪૫ પાનની જડ—વાતહર, ઉધ્ણુ રૂચિકારક, મોળ નાશક

૪૬ પુવાડળી—જવરદન, ત્વકદોષહર

૪૭ રૂટકડી—આહી, રક્તન્નભજ

૪૮ શુચ્છ—મુચકદ—પિન્તાના કુલ—પીત્તની ઉંટી, વાયુ
સબધી માયાની પીડા, તૃપાહાર

૪૯ બેડની છાલ—ઉધરમ, કંદનાયક, શીતળ

૫૦ બોનો છાલ—શ્રમ, શોષનાયક, શામક, આહી

૫૧ ખોરતુ મુળ—જવરદન, કંકેપિત્તનાશક

- ૫૨ બાવળની છાવ—રક્તાતિસાર, ખાસી નાશક
 ૫૩ બીઓ બીવવો, કમરકસનું લાકડું—રક્તપિત્તનાશક,
 વક્રતરત લક આછો
 ૫૪ બોળ (એળીઆની જાત)—સારક, આર્તવ ગોધક
 ૫૫ ભોરીગણી—જનરદન, પડખાનું શૂળ, દમ, ઉધરસ,
 હૃદયરોગ.
 ૫૬ મલયાગરૂ—તૃષા, દાહ, જ્વરનાશક, સ્વાદુ, રક્તપિત્તનાશક
 ૫૭ મજ્જક—શૂળ, અર્શ, રક્તાતિસાર, પિત્તશામક
 ૫૮ મરેડી—ગળાનો સોજો, મો આવડું, ઉધરસ શામક.
 ૫૯ રાખ (સર્વ જાતની)—દાંત સાફ રાખવા માટે
 ૬૦ રોહની છાવ—વાતહર, પોષિક, ગોધક
 ૬૧ લાંબાનું પથાગ (છાવ, ડાખળી, મુળ, પાન, મહોર)
 —પોષિક, પિત્તશામક, જ્વરદન, ઉંઘી જાંઘ કરનાર,
 સિતળ, તૃષાહર સુઝવણનાશક
 ૬૨ વખમો—પેટનો દુ ખાવો, આક્રોશ, લેહક અને વાતહર.
 ૬૩ વડગુદા—ગ્રાહી, અતિસાર, કોલેરા શામક
 ૬૪ વજ (ગધીવો)—ગ્રાહી, ગળાનો શોષ, કફદન, મગવિરોધહર
 ૬૫ સુરોખાર—મુત્રવ, શ્વેદલ, શિતળ.
 ૬૬ સાંખાર—વાયુહર, દીપન, પાચન
 ૬૭ સુળકની જાત (ચકન)—શીતળ, પિત્તશામક
 ૬૮ હાગર—અપચાનો નાશ કરનાર, કફન, પોષિક
 ૬૯ હીમજ—તૃષા, સુઝવણ દૂર કરનાર
 ૭૦ હરડેની છાલ—આયુષ્યરર્ધક, સારક, શોધક, વસાયણ
 ૭૧ હોરાબોળ—રક્તાતિસાર હર, કફન, ઉષ્ણ, રૂતુ લાવનાર.
 ૭૨ ત્રિફળા સુર્વની ગૌમુત્રમા જનાવેની ગોગી-વાયુહર,
 સારક, કમજીઆન નાશક

याद्री